

CURRENT STATUS AND RETROSPECTIVE OF EXCISE TAXATION IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA

ACTUALITATEA ȘI RETROSPECTIVA IMPUNERII CU ACCIZ ÎN REPUBLICA MOLDOVA

POSTOLACHI Cristina, studentă, specialitatea: Finanțe și Bănci

Academia de Studii Economice din Moldova, Republica Moldova,

Chișinău, str. Bănulescu-Bodoni 61, www.ase.md

e-mail autor: postolachi.cristina.md8d@ase.md

Abstract: Excise duty is a tax levied on consumer goods with inelastic demand. In general, excise duties are applied to products that are consumed in large quantities and that buyers cannot replace with other products. The main role of excise duty in the Republic of Moldova is that it contributes significantly to the state budget revenues. Excise duty has a major social role, because it helps to reduce the consumption of products harmful to both health and the environment, and thus the state reduces the consumption of harmful products in society.⁹⁰ As we know, excise duties influence various economic sectors that are related to excise duty: the tobacco, alcohol, energy industries. Therefore, excise duty is relevant, because it directly influences buyers and producers. A balanced excise duty system can help to form a sustainable and healthy economic environment.

Key words: excise duties, excise taxation, fiscal policy, revenue generation, indirect taxes.

JEL CLASSIFICATION: H25, H20, H30

INTRODUCERE

Accizul reprezintă un impozit care contribuie la reducerea consumului unor anumite tipuri de produse care afectează într-un oarecare mod negativ sănătatea oamenilor. În general accizele sunt niște surse care contribuie considerabil la veniturile fiscale și ajută la menținerea acestora. Impunerea cu acciz este aplicată produselor care sunt consumate semnificativ și pe care oamenii nu le pot înlocui cu alte produse. Accizul îndeplinește un rol social foarte important care reglementează consumul de produse dăunătoare atât pentru sănătate cât și pentru mediu, și în așa mod statul descurajează consumul și utilizarea anumitor produse și mărfuri cum ar fi: tutunul, alcoolul, blănurile de lux, parfumurile etc., pentru a reduce efectele nocive care le au acestea asupra mediului.

Pe lângă cele menționate anterior, accizele mai reprezintă și o componentă cu un impact financiar redus pentru formarea veniturilor. Rolul principal al accizelor pe lângă reducerea consumului de produse nocive societății mai este și contribuția pentru veniturile bugetului de stat. În general veniturile din accize sunt și vor fi mereu unele constante, întrucât produsele accizabile sunt acele produse care se consumă regulat și într-o cantitate mare. Cele mai mari cote a accizelor sunt plasate pentru produsele care sunt folosite cele mai des cum ar fi: băuturi alcoolice, țigări, carburanți, deoarece ele contribuie semnificativ la menținerea veniturilor provenite din acciz.

Impunerea cu acciz este tot mai dezvoltată și mai actuală. Accizele sunt plasate în funcție de necesitățile statului dar și într-o mare măsură de inflație. Pe an ce trece lista produselor accizabile se extinde și astfel impunerea cu acciz își formează o perspectivă viitoare de creștere. Astfel, se observă actualitatea permanentă a impunerii prin acciz, dar și o retrospectivă majoră și tot mai dezvoltată a impozitării produselor nocive pentru mediu. Prin urmare, impunerea cu acciz influențează creșterea economică, cumpărătorii, producătorii etc.

CONȚINUTUL DE BAZĂ

Analiza surselor bibliografice. Această cercetare este bazată pe o analiză a datelor prezentate de Ministerul Finanțelor, care descriu evoluția ponderii accizelor în PIB, în total venituri BPN, dar și a cadrului legal cu privire la impunerea cu acciză în Republica Moldova.

Descrierea metodei de cercetare utilizată. Informația care este reprezentată în această cercetare constă în utilizarea unei analize economice și unei metode științifice de cercetare a impunerii cu acciză. Subiectul cercetat include o investigație economică, astfel ca să se realizeze o imagine clară al actualității și retrospectivei subiectului analizat.

Rezultatele obținute. Impunerea cu acciză reprezintă un factor important atât economic, cât și social pe care oamenii îl presimt indirect asupra cheltuielilor sale. Se observă faptul că accizele influențează semnificativ prețurile bunurilor și totodată, evoluția veniturilor provenite din acciză rămâne una ascendentă.

Conform Codului Fiscal, articolul 119; Titlul IV Acciză – impozit de stat care se percepe, direct sau indirect, asupra următoarelor mărfuri de consum: a) alcool etilic și băuturi alcoolice; b) tutun prelucrat; c) petrolul și derivatele lui; d) caviar și înlocuitori de caviar; e) parfumuri și apă de toaletă. Astfel, statul garantează nu doar o sursă constantă de venituri fiscale, ci și contribuie la reducerea consumului de produse care pot afecta negativ sănătatea (Codul Fiscal al Republicii Moldova, 1997).

Nivelul cotelor utilizate pentru calcularea accizelor diferă de la o țară la alta și de la un produs la altul. De exemplu, pentru produsele din tutun nivelul acestor cote depășește frecvent 50 sau chiar 60 de procente (Legea Republicii Moldova pentru punerea în aplicare a titlului IV din Codul Fiscal, 2005). În primul rând, impunerea cu acciză pe teritoriul Republicii Moldova joacă un rol esențial în contribuția pentru veniturile bugetului de stat. Accizele sunt suportate indirect de către consumatori, deoarece ele sunt niște taxe indirecte incluse în prețul final al produselor și mărfurilor. Prin urmare, veniturile provenite din accize pe parcursul anilor rămân a fi stabile. Această stabilitate ajută la menținerea unui mediu economic constant în ceea ce privește finanțarea diverselor cheltuieli publice: cheltuieli asupra infrastructurii, sănătății, sociale, ale educației etc.

Accizele reprezintă o sursă de venit cu costuri reduse pentru bugetul de stat. Cele mai semnificative accize sunt aplicate pentru: băuturi alcoolice, țigări, carburanți care mereu sunt și vor fi consumate în cantități mari și contribuie în mare parte la încasările fiscale. Cu toate acestea, eficiența impunerii cu acciză este afectată în mare parte de inflație, deoarece în perioadele de creștere a prețurilor scade eficiența colectării accizelor. Structura și cotele accizelor variază între țări, iar ele contribuie la realizarea obiectivelor bugetare și la creșterea eficienței administrative.

Tabelul 1. Indicatorii privind nivelul și structura accizelor în perioada 2020-2024,%

Indicatori	2020	2021	2022	2023	2024
Ponderea accizelor din total venituri BPN	10,32	9,83	8,75	9,91	10,37
Ponderea accizelor din PIB	3,23	3,14	2,91	3,44	3,53
Ponderea accizelor din impozite indirecte	22,98	21,58	20,38	23,71	24,18

Sursa: elaborat de către autor în baza rapoartelor privind executarea Bugetului Public Național (Ministerul Finanțelor, 2020-2024)

Prin urmare, ponderea accizelor în total venituri BPN a avut o evoluție descendentă între anii 2020-2022, deoarece a scăzut procentajul de la 10,32%(2020) până la 8,75%(2022), o cauză fiind creșterea mai rapidă a altor surse de venituri. În ceea ce privește ponderea accizelor în PIB, indicatorul se menține cu o pondere de aproximativ 3%, ceea ce arată faptul că accizele sunt venituri stabile ale statului chiar și în perioadele de criză economică. Dacă se urmărește ponderea accizelor din impozite indirecte, deși valorile au fluctuat, nivelurile rămân relativ stabile, situându-se în jurul unei medii de 22%, ceea ce confirmă că accizele reprezintă o componentă semnificativă, dar

variabilă, a impozitelor indirecte. Aceste date evidențiază rolul fluctuant dar și totodată relative stabil al accizelor în economie, dar și eforturile autorităților de a menține stabilitatea fiscală prin politici de ajustare a impozitelor.

În ultimii ani, veniturile din accize au înregistrat o creștere constantă, datorită măsurilor implementate de autoritățile fiscale, precum majorarea cotelor și extinderea listei produselor accizabile. Modificarea accizelor se face în funcție de inflație și politica fiscală care și a sporit la creșterea veniturilor din accize. În perioadele de inflație, veniturile din accize pot fi afectate, deoarece puterea de cumpărare a consumatorilor scade, reducând cererea pentru produse accizabile.

Cheltuielile publice sunt finanțate în marea lor majoritate din impozite și taxe. De aici reiese că statul trebuie să fie foarte atent atunci când stabilește cotele de impozitare, pentru a evita evaziunea fiscală a contribuabililor (Jemna, 2023)

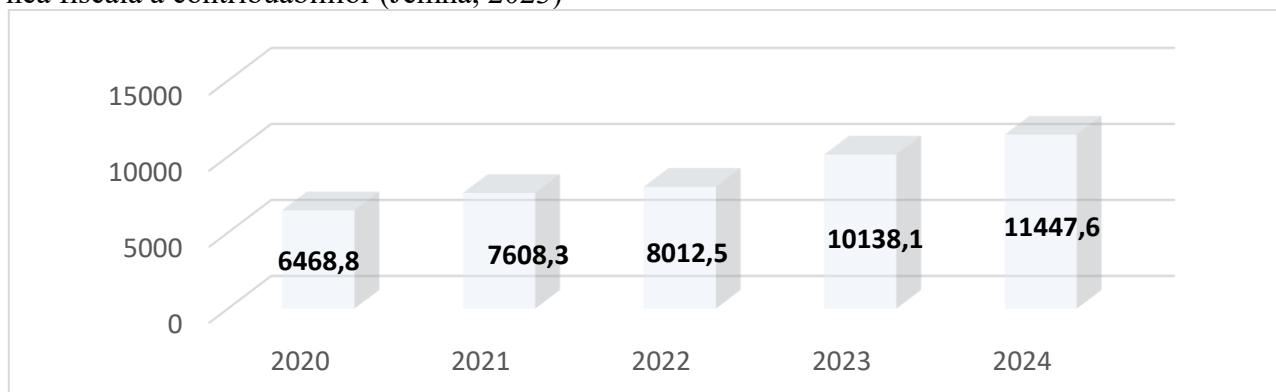

Figura 1. Cota totală de accize din executarea bugetului public național în perioada 2020-2024 (mil. lei)

Sursa: elaborată de autor în baza rapoartelor privind executarea Bugetului Public Național (Ministerul Finanțelor, 2020-2024)

În figura 1 de mai sus sunt reprezentate totalul pe care îl formează accizele din totalul Bugetului Public Național. Dacă facem referire la perioada 2020-2024 putem observa evoluția ascendentă ce se datorează majorării considerabile din ultimii ani a cotei pentru produsele accizabile, îndeosebi cota accizului la produsele din tutun, produsele petroliere, băuturile alcoolice. De exemplu berea fabricate din malț în anul 2021 avea cota accizului de 2,76 lei/l ce s-a majorat în 2024 la 3,05 lei/l; țigărele care conțin tutun cu filtre cota accizului s-a majorat din 2021 (621 lei + 13%, dar nu mai puțin de 834 lei) în 2024 la (983,12 lei + 13%, dar nu mai puțin de 1318,62 lei); motorina s-a majorat de la o cotă de 2734 lei/tonă în 2021 la 3475,36 lei/tonă în 2024 (Codul Fiscal al Republicii Moldova, 1997).

Tabelul 2. Ritmul de dinamică absolută și relativă a accizelor în perioada 2020-2024

Anul	2020	2021	2022	2023	2024
Dinamica absolută (mil.lei)	246,8	1139,5	404,2	2125,6	1309,5
Dinamica relativă	3,96%	17,61%	5,31%	26,52%	12,91%

Sursa: elaborat de către autor în baza rapoartelor privind executarea Bugetului Public Național (Ministerul Finanțelor, 2020-2024)

Prin urmare, dacă analizăm datele din tabelul 2 putem să evidențiem o creștere de 17,61% a totalului de accize în perioada 2020-2021. Totodată, se observă o ascendență de 5,31% în 2022 și 12,91% în 2024. În perioada analizată au crescut veniturile din accize întrucât, s-a sporit controlul asupra taxelor pe combustibil, tutun și alcool. Creșterile semnificative din 2020 cu 3,96% și până în 2023 cu 26,52% față de anul precedent, indică faptul că politicile fiscale au generat majorarea veniturilor din accize. S-au ajustat cotelor de accize și s-a extins baza de produse accizabile. Această

evoluție subliniază importanța accizelor ca o sursă esențială de venit pentru bugetul public și un instrument de control al consumului de produse nocive.

În 2024, impunerea prin accize este tot mai dezvoltată și mai actuală, lista contribuabililor plătitori de accize demonstrează distribuția largă a impozitării prin accize pe întreg teritoriu al țării. Se observă că există 160 de contribuabili din diverse sectoare ale Republicii Moldova care subliniază importanța economică a accizelor. Dacă facem o retrospectivă către ceilalți ani numărul de contribuabili care achită accize la majorat din 2021(150 contribuabili); 2022(153 contribuabili); 2023(157 contribuabili); 2024(160 contribuabili), ceea ce indică dezvoltarea tot mai masivă a impunerii cu accize și importanța acestora pentru reducerea factorilor nocivi asupra mediului (Serviciul Fiscal de Stat a Republicii Moldova, 2021-2024).

CONCLUZII/RECOMANDĂRI

Impunerea cu acciz aduce în evidență importanța accizelor în cadrul politicii fiscale, dar și economice. Aceste taxe indirecte nu doar contribuie semnificativ la veniturile bugetului public național, dar joacă și un rol important în modelarea comportamentului economic al consumatorilor și producătorilor și la reducerea efectelor nocive asupra mediului a produselor supuse sub impunerea cu acciz. Cotele impunerii cu acciz mereu sunt într-o continua schimbare și se aliniează după politica fiscală și economică. Accizele, ca o sursă semnificativă de venituri pentru bugetul statului, datorită faptului că foarte simplu sunt colectate, joacă un rol esențial în atingerea unor obiective fiscale importante și în îmbunătățirea eficienței administrative. Accizele au reprezentat o sursă importantă de venituri pentru bugetul public național, contribuind semnificativ la finanțarea cheltuielilor publice. Totuși, ponderea acestora în totalul veniturilor bugetare a fluctuat, în funcție de politicile fiscale și economice dar într-o oarecare măsură a rămas stabilă fiind cu aproximație de 10%. Actual, o problemă majoră din domeniul impunerii cu acciz în Republica Moldova este controlul evaziunii fiscale și totodată, să progreseze sistemele de colectare a accizelor. Este necesar ca să se formeze un echilibru între creșterea veniturilor din impunerea cu acciz pe teritoriul Republicii Moldova și reducerea semnificativă a consumului de produse dăunătoare atât mediului cât și persoanelor. În ultima perioadă, impunerea cu acciz în Republica Moldova a evoluat semnificativ prin faptul că s-au ajustat cotele, s-a extins gama de produse supuse impunerii cu acciz cu scopul de a crește veniturile bugetare și a implementa politici fiscale mai eficiente și toate aceste fapte s-au adaptat la schimbările economice, sociale și fiscale ale țării.

REFERINȚE:

1. Codul Fiscal al Republicii Moldova. (1997). Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2005, nr. ediție special [Online] Disponibil la: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=146150&lang=ro.
2. Jemna, R. (2023). *Retrospectiva impunerii cu acciz și necesitatea armonizării la etapa actuală a cotelor accizelor din r.m. cu cele ale uniunii europene*. În: *Lucrări științifice ale Simpoziunului Științific al Tinerilor Cercetători*, Ediția a XXI-a 7-8 aprilie 2023, Chișinău, Republica Moldova, 7.
https://irek.ase.md/xmlui/bitstream/handle/123456789/3231/Simp_St_al_tinerilor_cercet_78%20aprilie%202023%20Vol_2_p%2085-88.pdf?sequence=1&isAllowed=y.
3. Legea Republicii Moldova pentru punerea în aplicare a titlului IV din Codul fiscal. (2000). Republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2005, ediție specială, nr. 1054 din 16.06.2000.
https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=136066&lang=ro.
4. Ministerul Finanțelor. (2020-2024). *Catalogul datelor deschise al MF*
5. <https://www.mf.gov.md/ro/ministerul-finan%C8%9Belor/catalogul-de-date-deschise-al-ministerului-finan%C8%9Belor>
6. Serviciul Fiscal De Stat Al Republicii Moldova. (2020-2024). *Catalogul-datelor deschise/IV accize*.
<https://sfs.md/ro/catalogul-datelor-deschise/iv-accize>.

Coordonator științific: BULGAC Corina, dr., conf. univ.,
Academia de Studii Economice din Moldova
Republica Moldova, Chișinău, str. Bănulescu-Bodoni 61, www.ase.md
Telefon: +37369907599
e-mail: bulgac.corina@ase.md